

W

nowej roli

Miesięcznik
Rolniczy

ISSN 2300-4487
Nr 12 (152) grudzień 2023

Potrawy wigilijne

- nowe wartościowe odstępny

str. 8-9

Życ Chrystusem!

- słowo ks. Jarosława Leśniaka

str. 3

Szkody łowieckie

- w uprawach i płodach rolnych

str. 12-13

Spis treści

Aktualności

Życ Chrystusem!

.....str. 3

Miesięczny przychód - KRUS

.....str. 4

Wymiana dachów

.....str. 4

Rolniczy motorem innowacji

.....str. 4

Ubezpieczajmy się u siebie

Ubezpieczenie obowiązkowe

.....str. 5

Samorząd rolniczy

Działania izby rolniczej

.....str. 6 - 7

Temat numeru

Potrawy wigilijne

.....str. 8 - 9

Dobre praktyki w rolnictwie

Zespół PDO

.....str. 10-11

Szkody łowieckie

.....str. 12-13

Specjalista doradza

Gleba

.....str. 14

Informacje z rynku „Zjazdowa”

Tradycje wigilijne

.....str. 15

Miesięcznik Rolniczy

Redakcja: Materiały do gazety

Sylwia Skulimowska – 604 627 197

sylwia.skulimowska@izbarolnicza.lodz.pl

Reklama: Piotr Kociołek – 692 467 000

piotr.kociolek@wp.pl

Zdjęcia: Adobe Stock.

Artykuł tematyczny: Jak ulepszyć wigilijne potrawy? str. 8-9

Redakcja i wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za treść tekstów i reklam dostarczonych przez instytucje współpracujące. Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów i zastrzega sobie prawo ich skracania, redagowania i umieszczenia na stronie www.izbarolnicza.lodz.pl
Nakład: 10 000 egz. ISSN 2300 – 4487

Wydawca:

SAM-ROL Sp. z o. o.,

ul. Beskidzka nr 124,

91-610 Łódź, tel. 42 632 70 21

Projekty i druk:

www.tagraf.pl

Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego
ul. Beskidzka nr 124, 91-610 Łódź
tel. 42 632-70-21 fax 42 632-70-31,
www.izbarolnicza.lodz.pl, info@izbarolnicza.lodz.pl

Izba Rolnicza
Województwa Łódzkiego

Biura Powiatowe	Przewodniczący/ Delegat	Adres biura	Telefon/@
Bełchatów	Janusz Frydrychowski Marcin Śmiałkowski	Urząd Gminy ul. Kościuszki 13 97-400 Bełchatów	511 124 504 bpbelchatow@izbarolnicza.lodz.pl
Brzeziny	Eugeniusz Supera Dorota Kołodziejczyk	UG Brzeziny ul. Sienkiewicza 16 A 95-060 Brzeziny	510 474 851 bpbzeziny@izbarolnicza.lodz.pl
Kutno	Andrzej Górczyński Robert Pawlikowski	ul. Podrzeczna 18 99-300 Kutno, pok. 117	510 474 825 bpkutno@izbarolnicza.lodz.pl
Łask	Bronisław Węglewski Iwona Mamzer	Urząd Gminy w Łasku ul. Warszawska 14 98-100 Łask, pokój 48	510 474 871 bplask@izbarolnicza.lodz.pl
Łęczyca	Dariusz Kowalczyk Zbigniew Wojtera	ul. Kaliska 9a 99-100 Łęczyca	510 474 825 bpleczyca@izbarolnicza.lodz.pl
Łowicz	Roman Wodzyński Janusz Staniszewski	ul. Starościńska 1 99-400 Łowicz, pok. 213	510 474 800 bplowicz@izbarolnicza.lodz.pl
Łódź-Wschód	Michał Owczarek Marcin Derach	ul. Beskidzka nr 124 91-610 Łódź, pok. 2	510 474 874 bplodz-wsch@izbarolnicza.lodz.pl
Opoczno	Marian Kacprzak Krzysztof Juszyński	Starostwo Powiatowe ul. Kwiatowa 1a 26-300 Opoczno, pok. C16	510 474 870 bpopoczno@izbarolnicza.lodz.pl
Pabianice	Grzegorz Antoniewski Jan Chojecki	ul. Piłsudskiego 34 95-200 Pabianice	510 474 865 bppabianice@izbarolnicza.lodz.pl
Pajęczno	Paweł Sikora Piotr Rozumek	ul. 1 Maja 73 98-330 Pajęczno	510 474 813 bppajeczno@izbarolnicza.lodz.pl
Piotrków Tryb.	Janusz Terka Tomasz Wachulec	Starostwo Powiatowe ul. Dąbrowskiego 7, pok. 105 97-300 Piotrków Tryb.	510 474 861 bppiorkow@izbarolnicza.lodz.pl
Poddębice	Ewa Bednarek Leszek Chmielecki	GS Samopomoc Chłopska ul. Kaliska 3/5 99-200 Poddębice	510 474 725 bppoddebice@izbarolnicza.lodz.pl
Radomsko	Agnieszka Zaremba Mariusz Zasępa	ul. Kościuszki 6 97-500 Radomsko, pok. 210	510 474 801 bpradomsko@izbarolnicza.lodz.pl
Rawa Maz.	Sylwester Libera Małgorzata Rosa	ul. Kościuszki 5 96-200 Rawa Maz., pok. 58	510 474 850 bprawa@izbarolnicza.lodz.pl
Sieradz	Jan Kołodziejczyk Łukasz Przybyła	Starostwo Powiatowe Plac Wojewódzki 3 98-200 Sieradz, pok. 309	511 124 538 bpsieradz@izbarolnicza.lodz.pl
Skierniewice	Jacek Ossowicz Roman Rosiński	ul. Konstytucji 3 Maja 6 96-100 Skierniewice	510 474 841 bpskierniewice@izbarolnicza.lodz.pl
Tomaszów Maz.	Paweł Rochala Piotr Bielicki	ul. Św. Antoniego 41 97-200 Tomaszów Maz., pok. 11	510 474 862 bptomaszow@izbarolnicza.lodz.pl
Wieluń	Krzysztof Wróbel Paweł Jaśko	ul. Palestrancka 5/4 98-300 Wieluń	510 474 804 bpwielun@izbarolnicza.lodz.pl
Wieruszów	Jerzy Karsznia Adam Ciećka	ul. Waryńskiego 14 98-400 Wieruszów	510 474 804 bpwieruszow@izbarolnicza.lodz.pl
Zduńska Wola	Zenon Kowalski Krzysztof Nowak	ul. Ceramiczna 10 98-220 Zduńska Wola	510 474 793 bpzdunska.wola@izbarolnicza.lodz.pl
Zgierz	Jerzy Kuzański Adam Michaś	MPGK w Zgierzu ul. Łęczycka 24 95-100 Zgierz	510 474 738 bpzgierz@izbarolnicza.lodz.pl

TOWARZYSTWO
UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH
T U W

Nazwa Placówki	Adres biura	Telefon
Biuro Regionalne w Łodzi	91-455 Łódź ul. Żurawia 7/9	42/640-68-53, 640-68-54 lodz@tuw.pl
Siedziba Zamiejscowa Biura Regionalnego Łódź w Piotrkowie Tryb.	97-300 Piotrków Trybunalski ul. Kostromska 37	44/649-69-29, 649-69-80 piotkowtrybunalski@tuw.pl
Siedziba Zamiejscowa Biura Regionalnego Łódź w Skierniewicach	96-100 Skierniewice ul. Jagiellońska 4	46/832-30-00, 832-36-49 skierniewice@tuw.pl
Siedziba Zamiejscowa Biura Regionalnego Łódź w Łowiczu	99-400 Łowicz, ul. Zduńska 51 druga lokalizacja: 99-300 Kutno, ul. Zduńska 9	46/837-00-79 lowicz@tuw.pl 24/254-17-00 kutno@tuw.pl
Siedziba Zamiejscowa Biura Regionalnego Łódź w Sieradzu	98-200 Sieradz ul. Rynek 19	43/822-33-99 fax: 822-38-68 sieradz@tuw.pl
Siedziba Zamiejscowa Biura Regionalnego Łódź w Łęczycy	99-100 Łęczyca ul. Przedrynek 8	24/721-01-61 leczyca@tuw.pl
Siedziba Zamiejscowa Biura Regionalnego Łódź w Radomsku	97-500 Radomsko ul. Piłsudskiego 4	44/683-51-05, 683-21-27 radomsko@tuw.pl

Życ Chrystusem!

Boże Narodzenie czas, który w naszych sercach budzi szczególne uczucia radości, miłości i oczekiwan. Jednakże, aby te dni były jeszcze bardziej pełne tych znaczeń, warto zastanowić się, jak możemy wspólnie przygotować się do tego wyjątkowego święta, szczególnie w tak dziwnych czasach pełnych niepokoju i zamętu, a przede wszystkim braku miłości między ludźmi, tej miłości, którą możemy czerpać od Dzieciątka Jezus. Przygotowanie to powinno się zacząć od modlitwy i refleksji duchowej. To czas, aby głęboko zanurzyć się w modlitwie, zastanowić się nad swoim życiem duchowym i otworzyć się na przyjęcie Boga do naszych serc.

W czasie, kiedy jesteśmy strasznie sfrustrowani i podzieleni nawet w tych nam najbliższych środowiskach, kiedy brak nam wspólnoty i jedności, to atmosfera Świąt Bożego Narodzenia powinna sprzyjać budowaniu jedności i miłości. Należy się zastanowić, co ja mogę uczynić, aby te święta były w moim życiu zaczynem budowania prawdziwej pełnej miłości wspólnoty. W dokumentach końcowych IV Synodu Duszpasterskiego Archidiecezji Łódzkiej czytamy: „Wspólnota to grupa osób, które wzajemnie otwierają się na siebie w postawie dawania siebie.” Ale jak to uczynić, jak otworzyć się na innych, którzy mają inne poglądy inne dążenia i wartości.

Takim najlepszym przykładem dla nas ludzi wierzących w przyjście na świat Bożego Dzieciątka jest budowanie wspólnoty początków kościoła przez pierwszych uczniów Jezusa Chrystusa. Przeglądając się apostołom widzimy jak wielka była ich różnorodność i odmiennosc charakterów. Widzimy z jednej strony celnika Mateusza poborcę podatkowego, urzędnika ówczesnego na tych terenach okupanta Rzymskiego, a z drugiej strony Szymona Gorliwego należącego do środowiska Zelotów, o którym dzisiaj powiedzielibyśmy, że stanowi tak zwaną partyzantkę przeciw Rzymowi. Kolejna skrajność to św. Jan umiłowany uczeń Jezusa mistyk w pewien sposób filozof, a z drugiej strony św. Tomasz, pragmatyk, który ponad wszystko przedkłada doświadczenie. Jak to możliwe, aby takie skrajności życiowe mogły stać się fundamentem Kościoła Chrystusowego? Budować pierwszą Jego wspólnotę? Odpowiedź jest bardzo prosta. Mimo całej gamy skrajnych charakterów i różnych poglądów poznawszy i uwierzywszy w Chrystusa mają wspólny najważniejszy cel, jakim jest: **Życ Chrystusem, stanowić wspólnotę, w której Jezus jest najważniejszy, Jest sensem ich życia.**

W święta Bożego Narodzenia będziemy w różnych środowiskach, jako wspólnota wiernych celebrować tę wyjątkową chwilę, której centrum stanowi narodzenie naszego Pana Jezusa Chrystusa. To czas radości, pokoju i miłości, który niech otoczy każdego z nas, nasze rodziny oraz całą wspólnotę ludzi wierzących. Wpatrzeni w żłóbek, gdzie leży Dziecię Jezus – Zbawiciel, Boży Dar dla świata odpowiedzmy sobie czy On jest naszym najważniejszym celem. To wydarzenie jest największym dowodem Bożej miłości do nas, ludzi. Bóg, będąc wszechmocnym Stwórcą, zniżył się do naszego ludzkiego bytu, stając się jednym z nas, aby podzielić z nami radość, ból i nadzieję. Otwórzmy się na miłość Bożego Dzieciątka na zaproszenie do wspólnego przeżywania naszej wiary, a w jej świetle naszej codzienności z wszystkim, co niesie.

W świątecznym czytaniu z Ewangelii św. Łukasza, usłyszymy o pasterzach, którzy nocą czuwali nad swoimi stadami. Anioł Pański zstąpił do nich, niosąc wieści o narodzeniu Mesjasza. To wybranie prostych, pokornych pasterzy, jako pierwszych świadków Bożego Narodzenia przypomina nam, że Bóg przychodzi do tych, którzy z pokorą otwierają serca na Jego miłość.

W tych radosnych chwilach, Bóg zwraca się do każdego z nas, wołając nasze imię. Pyta, czy jesteśmy gotowi przyjąć Go do swojego życia, do naszych rodzin, do naszych serc. Boże Narodzenie to czas, abyśmy otworzyli nasze serca na Jego obecność, na Jego miłość, która jest bezwarunkowa i niezgłębiona. W tym czasie świątecznym, kiedy tyle uwagi poświęcamy prezentom, pamiętajmy, że najcenniejszym darem, jaki możemy otrzymać i ofiarować, jest miłość. Miłość, która przychodzi od Boga, która łączy nas ze sobą, jako wspólnotę wiernych. Niech ta miłość kształtuje nasze relacje z rodziną, przyjaciółmi, sąsiadami, a także z tymi, którzy są w potrzebie.

Niech te święta będą dla nas czasem nawrócenia, pokuty i radości z obecności Boga w naszym życiu. Niech Dziecię Jezus, narodzone dla naszego zbawienia, rozświetli nasze serca i napełni je radością, pokojem i miłością.

Niech Boże błogosławieństwo obdarzy was wszystkich w te świąteczne dni i niech Chrystusowy pokój wypełni wasze serca na zawsze.

ks. Jarosław Leśniak

Duszpasterz Rolników Archidiecezji Łódzkiej

Szanowni Rolnicy, Drodzy Państwo!

Zbliżają się wyjątkowe Święta Bożego Narodzenia, które niosą ze sobą czas kolędowania i wyczekanego odpoczynku. Z tej okazji, w imieniu Zarządu IRWŁ VII kadencji, pragnę złożyć wszystkim Państwu najserdeczniejsze życzenia, by te wspaniałe chwile niosły za sobą radość i spokój przy świątecznym, wigilijnym stole. Byśmy wspólnie mogli zaśpiewać: „Cicha noc, święta noc Narodzony Boży Syn!”

To również czas Nowego 2024 Roku i kolejnych nowych 12 miesięcy, pełnych harmonii z naturą. Niech zdrowie będzie Waszym sprzymierzeńcem, a siła towarzyszyła trudom pracy rolnej.

Abyśmy w nowym roku spotykali wielu przyjaciół, doświadczali wzajemnej życzliwości i cieszyli się z drobnych, codziennych radości. Niech każdy dzień niesie ze sobą powody do uśmiechu i satysfakcji!

Pięknych Świąt Bożego Narodzenia i szczęśliwego Nowego Roku!

Dromis Tomasz Wąglowski

Prezes Izby Rolniczej
Województwa Łódzkiego

Nowe kwoty miesięcznego przychodu

Od 1 grudnia 2023 r. kwoty przychodu powodujące zmniejszenie/zawieszenie emerytury lub renty wynoszą odpowiednio:

- 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia tj. **5 036 zł 50 gr**,
- 130% tego wynagrodzenia tj. **9 353 zł 50 gr**.

Nowe kwoty miesięcznego przychodu powodujące zmniejszenie/zawieszenie emerytury lub renty ogłosił komu-

nikatem z dnia 13 listopada 2023 r. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w związku z ogłoszeniem przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za III kwartał 2023 r. (7 194 zł 95 gr).

Podstawa prawna

Komunikat Prezesa GUS z dnia 10 listopada 2023 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w trzecim kwartale 2023 r. /M.P. z dnia 10 listopada 2023 r. poz. 1216/.

Komunikat Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 listopada 2023 r. w sprawie kwot przychodu odpowiadających 70% i 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za III kwartał 2023 r. stosowanych przy zmniejszeniu albo zawieszaniu emerytur i rent /M.P. z dnia 15 listopada 2023 r. poz. 1227/.

Źródło: KRIS

KPO: Dofinansowanie wymiany dachów z azbestu – nabór startuje 15 grudnia

Zainteresowani wsparciem na wymianę w gospodarstwach rolnych pokryć dachowych wykonanych z materiałów zawierających azbest z dofinansowaniem będą się mogli ubiegać o środki na inwestycje od 15 grudnia 2023 r. do 12 stycznia 2024 r. To już drugi nabór wniosków o taką pomoc finansową realizowany w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

„Wsparcie na wymianę pokryć dachowych z materiałów szkodliwych dla zdrowia lub środowiska w gospodarstwach rolnych” z KPOiZO przeznaczone jest dla osób fizycznych podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników lub będących beneficjentami płatności bezpośrednich. Ubiegający się o to wsparcie powinni mieć również nadany numer w ewidencji producentów rolnych i być właścicielami

lub współwłaścicielami budynku, na którym planowana jest wymiana pokrycia dachowego. Co istotne, w tym naborze wnioski mogą dotyczyć także inwestycji realizowanych na terenach gmin miejskich.

Stawka pomocy nie uległa zmianie i wynosi 40 zł/m², a dofinansowanie i tym razem dotyczy wymiany maksymalnie 500 m² dachu. Na etapie składania wniosków – wyłącznie za pośrednictwem Platformy Usług Elektronicznych ARiMR od 15 grudnia 2023 r. do 12 stycznia 2024 r. – będzie można wystąpić o przyznanie 50-procentowej zaliczki. Ułatwieniem ma też być zniesienie obowiązku dołączenia do dokumentów kopii zgłoszenia budowy lub wykonania innych robót budowlanych, zezwoleń lub innych decyzji. Teraz zainteresowany wsparciem będzie musiał oświadczyć, że dopełni niezbędnych formalności związanych z realizowaną inwestycją we właściwym miejscowo starostwie powiatowym.

Więcej informacji: <https://www.gov.pl/web/arimr/nabor-2023-15-grudzien-2023-r---12-styczen-2024-r>

Źródło: ARiMR

„Rolniczki motorem innowacji w gospodarstwach rolnych w Polsce” - konkurs KRIR

Zapraszamy do udziału w IV edycji KONKURSU pn. „Rolniczki motorem innowacji w gospodarstwach rolnych w Polsce”. Inicjatorem Konkursu jest Rada ds. Kobiet i Rodzin z obszarów Wiejskich przy KRIR. Konkurs skierowany jest do kobiet rolniczek i odbywa się raz na dwa lata, począwszy od 2017 roku.

Celem Konkursu jest promocja ważnej roli, jaką kobiety odgrywają na obszarach wiejskich i identyfikacja innowacyjnych działań przez nie podejmowanych w gospodarstwach rolnych.

Do Konkursu mogą zgłaszać się pełnoletnie kandydatki prowadzące lub współprowadzące gospodarstwo rolne na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgłoszenia do konkursu należy przesyłać według położeń gospodarstwa, poprzez przesłanie **od 30 listopada 2023 roku do dnia 15 lutego 2024 roku** formularza zgłoszeniowego wraz z załącznikami pocztą elektroniczną na adres e-mailowy wojewódzkiej izby rolniczej:

- z woj. dolnośląskiego na adres: sekretariat@izbarolnicza.pl,
- z woj. kujawsko-pomorskiego na adres: izbarolnicza@kpir.pl,
- z woj. lubelskiego na adres: lublin@lir.lublin.pl,
- z woj. lubuskiego na adres: sekretariat@lir.agro.pl,
- z woj. łódzkiego na adres: info@izbarolnicza.lodz.pl - 42 632 70 21
- z woj. małopolskiego na adres: mir@mir.krakow.pl,

- z woj. mazowieckiego na adres: sekretariat@mir.pl,
  - z woj. opolskiego na adres: dyrektor@izbarolnicza.opole.pl,
  - z woj. podkarpackiego na adres: kontakt@piragro.pl,
  - z woj. podlaskiego na adres: bialystok@pirol.pl,
  - z woj. pomorskiego na adres: gdansk@pir.home.pl,
  - z woj. śląskiego na adres: biuro@sir-katowice.pl,
  - z woj. świętokrzyskiego na adres: biuro@sir-kielce.pl,
  - z woj. warmińsko – mazurskiego na adres: wmirol@wmirol.org.pl,
  - z woj. wielkopolskiego na adres: wir@wir.org.pl,
  - z woj. zachodniopomorskiego na adres: izba@zir.pl,
- Formularz zgłoszeniowy stanowią załączniki do regulaminu Konkursu i Regulamin Konkursu na stronie: <http://www.krir.pl/2014-01-03-03-23-24/rada-ds-kobiet-i-rodzin-z-obszarow-wiejskich-przy-krir/dzialalnosc-rady/8097-rolniczki-motorem-innowacji-w-gospodarstwach-rolnych-w-polsce-konkurs-krir>
- Kontakt: radakobiet@krir.pl, tel. 668 348 948.

Źródło: KRIR

Ubezpieczenia obowiązkowe dla rolników

W jakim celu został wprowadzony przymusowy charakter dla niektórych rodzajów ubezpieczenia?

Można wiele mówić na temat konieczności zabezpieczenia swojego zdrowia i majątku poprzez zakup polisy u ubezpieczyciela. Z przymusem zawarcia ubezpieczenia wiąże się również inna kwestia. Mianowicie, priorytetem jest społeczna potrzeba zabezpieczenia osób poszkodowanych na skutek zdarzeń o charakterze często przypadkowym lub żywiołowym, czyli takich na które poszkodowany nie miał wpływu. Do takich wniosków społeczność doszła już w XVII w. Pierwsza próba wprowadzenia obowiązku ubezpieczenia posiadanych nieruchomości od ognia datowana jest na rok 1685, kiedy to elektor pruski Fryderyk Wilhelm utworzył „publicznoprawny zakład ubezpieczeń od ognia”.

Najbardziej rozpowszechnionymi ubezpieczeniami obowiązkowymi są: OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, OC rolnika i ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego. Warunki dotyczące zakresu tych ubezpieczeń określone zostały w Ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Co to oznacza dla ubezpieczonych lub poszkodowanych?

Zarówno dla ubezpieczonych, jak i dla poszkodowanych oznacza to, że żaden z zakładów ubezpieczeń nie może dobrowolnie kształtować własnych warunków ubezpieczenia. Ważne jest również, że stanowi to gwarancję otrzymania rekompensaty za poniesioną stratę majątkową czy uszczerbek na zdrowiu.

Wprowadzenie powszechnego obowiązku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej i budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego ma szczególne znaczenie dla rolników, dla których gospodarstwo jest nie tylko miejscem do życia lecz także źródłem utrzymania rodziny.

Przed czym zatem chronią rolnika ubezpieczenia obowiązkowe?

Zakres ochrony odpowiedzialności cywilnej rolnika jest bardzo szeroki, gdyż zakład ubezpieczeń zapłaci każdemu poszkodowanemu za doznaną szkodę, którą rolnik (lub osoba z nim mieszkająca czy też pracownik rolnika) wyrządzi w związku z posiadaniem gospodarstwa rolnego.

Maksymalna odpowiedzialność za szkody spowodowane z tytułu OC rolnika, w jednym zdarzeniu wynosi: 5 mln euro w przypadku szkód na osobie i 1 mln euro w przypadku szkód w mieniu. Obowiązek zawarcia umów obowiązkowych ubezpieczeń powstaje w dniu objęcia w posiadanie gospodarstwa rolnego.

Drugą obowiązkową umową ubezpieczenia jest ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych. Ubezpieczeniu podlegają wszystkie budynki o powierzchni powyżej 20 m², z wyłączeniem budynków, których stan techniczny osiągnął 100% normy zużycia, budynków przeznaczonych do rozbiórki, namiotów i tuneli foliowych. Zakład ubezpieczeń wspólnie z rolnikiem ustala wartość budynku do ubezpieczenia – w wartości nowej lub z uwzględnieniem stopnia zużycia. Budynki ubezpieczone są od skutków zdarzeń wyszczególnionych i zdefiniowanych w ustawie, takich jak: ogień, huragan, powódź, podtopienie, deszcz nawalny, grad, opady śniegu, piorun, eksplozja, obsunięcie się ziemi, tąpnięcie, lawina i upadek statku powietrznego. Obowiązek zawarcia takiej umowy ubezpieczenia powstaje z dniem pokrycia budynku dachem.

Umowy ubezpieczenia OC rolnika oraz budynków rolniczych są zawierane na okres 12 miesięcy i ulegają automatycznemu przedłużeniu na rok kolejny, jeżeli najpóźniej na jeden dzień przed końcem okresu ubezpieczenia nie zostało złożone pisemne wypowiedzenie i składka została opłacona w całości. Brak zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia skutkuje nałożeniem na rolnika kary.

Mając na uwadze obowiązkowy charakter opisanych powyżej ubezpieczeń Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” przygotowało dla rolników atrakcyjną ofertę ubezpieczenia. Zgodnie z zasadami funkcjonowania towarzystw ubezpieczeń wzajemnych każdy ubezpieczający staje się członkiem Towarzystwa i może korzystać z przywilejów płynących z wzajemności ubezpieczeniowej jak na przykład zniżki za staż członkowski i przynależność do Związku Wzajemności Członkowskiej.

Pamiętajmy! Niezależnie od tego, czy ubezpieczenie jest obowiązkowe czy nie – warto się ubezpieczać. Zabezpieczenie prowadzonego własnego gospodarstwa rolnego przed negatywnymi skutkami zdarzeń losowych winno być priorytetem każdego rolnika.

**TOWARZYSTWO
UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH**
T U W

Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW”

Biuro Regionalne w Łodzi

ul. Żurawia 7/9, 91-455 Łódź

telefon: (42) 640-68-53

e-mail: lodz@tuw.pl

www.tuw.pl

„Informacja stanowi materiał promocyjny Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” z siedzibą: 02-793 Warszawa, ul. Raabego 13”

**Zdrowych i radosnych
Świąt Bożego Narodzenia,
pełnych życzliwości i wzajemnego zrozumienia
oraz pomyślności i sukcesów
w Nowym Roku**

życzy
Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW”

Informacja stanowi materiał promocyjny Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” z siedzibą w Warszawie 02-793, ul. Raabego 13.

Informacja z pracy Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego za miesiąc listopad 2023r.

Pierwsze posiedzenie Zarządu IRWŁ w VII kadencji

zboża po drastycznie niskich cenach poniżej kosztów produkcji. Cena skupu mokrej kukurydzy na poziomie 350-400 zł/t nie pokrywa kosztów produkcji. Ceny pozostałych zbóż spadły od daty zbiorów ok 10%, obniżone plony spowodowane wystąpieniem suszy w całym regionie a do tego rażąco niskie ceny skupu zbóż mogą spowodować utratę płynności finansowej wielu gospodarstw rolnych. Ponadto rolnicy zgłaszają, że mają problem ze sprzedażą słonecznika, cena również spadła o 10%.

W dniu 27 listopada 2023r. w imieniu Zarządu Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego, Prezes IRWŁ Bronisław Węglewski zwrócił się do Prezesa Krajowej Rady Izby Rolniczych o zawieszenie na okres 3 lat naliczania przez Agencję Nasienną opłat licencyjnych nasion.

IRWŁ/R/2023

Łódź, dnia 03.11.2023 roku

Krajowa Rada Izby Rolniczych

W imieniu Zarządu Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego, popierając wnioski rolników zgłaszane do Biura IRWŁ, zwracam się prośbą o podjęcie działań mających na celu przywrócenie w województwie łódzkim przyjmowania wniosków w ramach Programu Priorytetowego „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie” do dnia 31.11.2023r.

Z końcem października Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi poinformował na swojej stronie internetowej, że kończy się alokacja środków w ramach Programu Priorytetowego „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie” przewidzianych dla województwa łódzkiego. W związku z powyższym, termin przyjmowania wniosków przez właściwą Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą został skrócony do 31.10.2023 r.

Duża ilość rolników z naszego województwa zakupiła wapno w terminie do 31.10.2023r. zgodnie z informacją jaka jest na stronie internetowej WFIGW w Łodzi o ponoszeniu kosztów kwalifikowanych z myślą o dofinansowaniu do zakupu wapna i złożenia wniosku zgodnie z wyznaczonym terminem do 31.11.2023r. Decyzją o skróceniu terminu przyjmowania wniosków do 31.10.2023r. wielu rolników czuje się oszukanych i pozbawionych refundacji na zakupione wapno.

PREZES ZARZĄDU
Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego
mgr inż. Bronisław Węglewski

W omawianym okresie Zarząd IRWŁ wydał opinie do projektów aktów prawnych w sprawie:

- rozporządzenia MRiRW w sprawie kwalifikacji osób prowadzących czynności kontrolne przestrzegania wymagań integrowanej produkcji roślin oraz wzoru certyfikatu poświadczającego stosownie integrowanej produkcji roślin;
- programu odbudowy pogłowia świń;
- rozporządzenia MRiRW w sprawie wysokości dopłat do składek z tytułu ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich w 2024r.;
- zmiany wytycznych szczegółowych w zakresie przyznawania, wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 dla interwencji I.13.2 Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych;
- rozporządzenia MRiRW w sprawie szczegółowego przeznaczenia, warunków i trybu udzielania wsparcia na wymianę pokryć dachowych z materiałów szkodliwych dla zdrowia lub środowiska w gospodarstwach rolnych w ramach KPOiZO;
- rozporządzenia MRiRW w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz

Część merytoryczna

Zarząd Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego wydaje opinie w sprawie przekształcenia gruntów leśnych na cele nieleśne i gruntów rolnych na cele nierolnicze. Również wydaje opinie na wniosek gmin w sprawie stawki ceny żyta do ustalenia podatku rolnego na 2024 rok. Cena skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego na 2024 rok ogłoszona w Komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 19 października 2023r. wynosi **89,63 zł za 1dt**.

Zarząd na bieżąco monitoruje sytuację w rolnictwie i podejmuje działania kierując wnioski w celu rozpatrzenia i dalszej realizacji do Krajowej Rady Izby Rolniczych i Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W dniu 3.11.2023 roku Zarząd IRWŁ, popierając wnioski rolników, zwrócił się do KRIR o podjęcie działań mających na celu przywróceniu w woj. łódzkim przy-

mowania wniosków w ramach Programu Priorytetowego „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez och wapnowanie” do 31.11.2023 roku.

W dniu 10 listopada 2023r. odbyło się pierwsze posiedzenie nowo wybranego Zarządu Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego. Członkowie Zarządu m.in. zapoznali się z Regulaminem Pracy Zarządu, ustalili plan pracy oraz omówili bieżącą działalność IRWŁ.

W dniu 24 listopada 2023r. w imieniu Zarządu Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego, biorąc pod uwagę notowania cen zbóż na terenie województwa łódzkiego a także wniosków rolników zgłaszanych do biura IRWŁ, Prezes IRWŁ Bronisław Węglewski zwrócił się do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Roberta Telusa z prośbą o podjęcie skutecznych działań mających na celu uruchomienie programów pomocowych dla rolników sprzedających

Piąte posiedzenie Krajowego Zespołu Koordynacyjnego Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego V kadencji (2019-2023)

zwrotu pomocy finansowej w ramach działania „Zarządzanie ryzykiem”;

- rozporządzenia MRiRW w sprawie maksymalnych sum ubezpieczenia dla poszczególnych upraw rolnych i zwierząt gospodarskich;

- rozporządzenia MRiRW w sprawie terminów przekazywania informacji przez grupy producentów owoców i warzyw oraz organizacji producentów owoców i warzyw albo zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw;

- rozporządzenia MRiRW w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych;

- rozporządzenia MRiRW w sprawie stawki zwrotu podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej na 1 litr oleju w 2024r.;

- rozporządzenia MRiRW w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w formie płatności ekologicznych w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027;

- rozporządzenia MRiRW w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania

Piąte posiedzenie Krajowego Zespołu Koordynacyjnego Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego V kadencji (2019-2023) (2)

**Ponad 25 lat
razem
z Rolnikami**

Izba Rolnicza
Województwa Łódzkiego

sowane prosimy o kontakt z miejscowym Biurem Powiatowym IRWŁ.

- Wzorem lat ubiegłych również w tym roku rolnicy mogą skorzystać z pomocy pracowników IRWŁ przy wypełnianiu wniosków suszowych.

- Bezpłatna publikacja Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego miesięcznik „W NOWEJ ROLI” trafia do rolników, mieszkańców wsi województwa łódzkiego.

- Prawnik Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego **udziela bezpłatnie** porad prawnych dla rolników.

Wszystkie działania, interwencje podejmowane przez Zarząd Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego oraz odpowiedzi na wnioski zgłoszone przez IRWŁ oraz informacje na temat sytuacji w rolnictwie są dostępne na stronie internetowej IRWŁ www.izbarolnicza.lodz.pl oraz na FB www.facebook.com/IzbaRolniczaWojewodztwaLodzkiego

Beata Gregorczyk-Rzewuska
p.o. Dyrektora Biura IRWŁ

nia i wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Rolnictwo ekologiczne” objętego PROW na lata 2014-2020;

- rozporządzenia MRiRW w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu;

Targi, konferencje, spotkania,

W dniu 23 listopada 2023r. w Sulejowie odbyło się Piąte Posiedzenie Krajowego Zespołu Koordynacyjnego Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego V kadencji (2019-2023), podczas którego zostały przedstawione m.in. aktualne wyzwania stojące przed doświadczalnictwem odmianowym i rekomendacja odmian w województwie łódzkim. W posiedzeniu uczestniczyli przedstawiciele IRWŁ.

W dniu 27 listopada 2023r. odbyło się spotkanie Społecznej Rady przy ŁODR Bratoszewice, podczas którego członkowie zaopiniowali m.in. projekt rocznego programu działalności Ośrodka na 2024r., projekt planu Finansowego na rok 2024 ŁODR zs. w Bratoszewicach. W spotkaniu z ramienia IRWŁ uczestniczył pan Roman Wodzyński.

Inna działalność IRWŁ

- Biura Powiatowe Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego prowadzą nabór rolników na szkolenia dla użytkowników profesjonalnych z zakresu stosowania środków ochrony roślin. Osoby zaintereso-

REKLAMA

**CZĘŚCI DO CIĄGNIKÓW
I MASZYN ROLNICZYCH**

OLEJE I SMARY
ZOOTECHNIKA
ART. OGRODNICZE
OPONY

“ASPOL”

95-200 Pabianice, Świątniki 61, www.aspol.agro.pl
tel. kom. 600 29 39 62, 600 99 03 89

TU KUPISZ
ORYGINALNE CZĘŚCI **URSUS**

URSUS

Jak ulepszyć wigilijne potrawy, by były bardziej wartościowe?

Na świątecznym stole nie może zabraknąć 12 potraw wigilijnych. Poniżej przedstawiamy smaczne bożonarodzeniowe klasyki w nowych, bardziej wartościowych odsłonach.

1. Barszcz czerwony

Barszcz z czerwonych buraków to jedna z tradycyjnych potraw polskich. Jest on nie tylko smaczny, ale też zdrowy. Buraki są prawdziwym skarbem wśród warzyw. Zawierają w sobie całą masę witamin i składników mineralnych. Są dobrym źródłem witamin: A, B1, B2, B3, B4, B5, B6, B12, C. W burakach znajduje się również cały szereg pierwiastków: żelazo, potas, magnez, fosfor, wapń, miedź, cynk, kobalt, mangan i sód. **Aby barszcz był jeszcze bardziej wartościowy, warto przygotować go na bazie zakwasu buraczanego.** Naukowcy z Wydziału Żywności Człowieka SGGW w Zakładzie Żywności Ekologicznej wykazali wpływ buraków i fermentowanych soków z buraków na komórki ludzkiego nowotworu żołądka. W przypadku buraków badanie potwierdziło, że są one bogatym źródłem ważnych składników dla organizmu człowieka, takich jak: witamina C, witamina B1, kobalt, wapń, magnez, sód, potas, mangan, miedź, a także nadających charakterystyczny buraczany kolor betacyjanin będących silnym antyoksydantem. Natomiast w przypadku fermentowanych soków z buraków okazało się, że jest on bardziej zasobny w związku biologicznie czynne niż świeże warzywa.

2. Pierogi z kapustą

Święta Bożego Narodzenia kojarzą się również z potrawami z kapusty. Przykładem są pierogi z kapustą,

które warto spożywać nie tylko ze względu na smak, ale także bogatą wartość odżywczą. Warzywo to zawiera duże ilości witaminy C. Jest jej mniej więcej tyle samo co w cytrynie (30-36 mg w 100 g świeżej masy), a jak wiadomo kapustę spożywa się w większej ilości. Zawiera także witaminy: A, E oraz z grupy B. Jest bogata w mikroelementy takie jak: fosfor, mangan, miedź, potas, wapń, żelazo oraz sód. Uważa się, że dania z kapusty są ciężkostrawne. W pewnym sensie jest to prawda. Potrawy kapustne przeważnie są ciężkie i kaloryczne, ponieważ najczęściej przyrządza się je z dodatkiem tłustego mięsa i innych ciężkostrawnych dodatków. Jednak kapusta sama w sobie jest niskokaloryczna. Zawiera zaledwie 40 kcal w 100 g. Niemniej jednak warzywo to należy do grupy wzdymających i niektórzy faktycznie mogą po jej spożyciu cierpieć na różne dolegliwości układu pokarmowego. Nie oznacza to jednak, że trzeba całkowicie zrezygnować z konsumpcji dań kapustnych. Można zastosować prosty sposób, by uniknąć nieprzyjemności trawiennych. **Tym sposobem jest przygotowywanie kapusty z dodatkiem przypraw ułatwiających trawienie, np. kminem, majerankiem, koprem włoskim lub imbirem.** Natomiast, aby nieco obniżyć indeks glikemiczny pierogów, **podczas przygotowywania ciasta warto dodać odrobinę mąki pełnoziarnistej zamiast oczyszczonej.**

3. Kapusta z grzybami

Kolejnym tradycyjnym daniem wigilijnym jest kapusta z dodatkiem grzybów. Jak przygotować kapustę, aby była jak najbardziej wartościowa, już wiemy. **Dodatek grzybów sprawi, że nasze danie będzie jeszcze bardziej bogate w składniki odżywcze.** Charakterystyczną cechą grzybów jest duża zawartość wody (od 80 do 90%). Jednak ich sucha masa składa się głównie z białka. Dlatego są one nazywane „leśnym mięsem”. W skład wspomnianych białek wchodzi prawie wszystkie aminokwasy, w tym także aminokwasy egzogenne, które nie mogą być syntetyzowane przez ludzki organizm i muszą być dostarczane wraz z pożywieniem. Wartość odżywcza grzybów zależy od gatunku, pochodzenia, a także od tego, czy ściółka, na której rosną, jest bogata w minerały. Zawarte są w nich witaminy A, C, D, PP i z grupy B, a także sole mineralne potasu, fosforu, wapnia, sodu i żelaza. Witamina A zawarta jest w grzybach w postaci karotenu (najwięcej mają go kurki i to właśnie niemu zawdzięczają swój pomarańczowy kolor). W składzie chemicznym grzybów stwierdzono także obecność betaglukanu. Jest to substancja bioaktywna o właściwościach przeciwutleniających, przez co mogą zapobiegać powstawaniu m.in. chorób nowotworowych lub wspomagać ich leczenie. Dodatkowo betaglukanowy obniżają stężenie cholesterolu we frakcji LDL, zmniejszając w ten sposób ryzyko powstania chorób układu krążenia.

Wiele badań prowadzonych w różnych częściach Europy wskazuje, że w dziko rosnących grzybach znajdują się związki metali ciężkich, takich jak: kadm, rtęć i ołów. Grzyby mogą pobierać te pierwiastki z gleby i magazynować je. Istotne znaczenie w gromadzeniu metali ciężkich ma gatunek grzyba, jakoś gleby, szybkość wzrostu owocnika i stopień dojrzałości. Ministerstwo Zdrowia radzi więc, żeby jednorazowo nie spożywać więcej niż około 250 g grzybów i nie jeść więcej niż 1–2 posiłki grzybowe w tygodniu.

4. Karp

Na stole wigilijnym nie może zabraknąć karpia. Niestety większość ryb spożywanych przez Europejczyków pochodzi z hodowli konwencjonalnych. Ostatnio pod ich adresem zgłaszanych jest coraz więcej zastrzeżeń. Dotyczą zanieczyszczenia konwencjonalnymi paszami i odchodami oraz kwestii produkcji pasz z mączek rybnych, których wytwarzanie przyczynia się do zubażania zasobów mórz i oceanów. **Najlepszym wyborem jest zakup karpia z hodowli ekologicznej.** Ekologiczna produkcja ryb odbywa się wyłącznie w wodzie o wysokiej jakości i w sposób niezanieczyszczający środowiska. Dodatkowo, w ekologicznej hodowli ogranicza się zagęszczenie ryb – bardzo często jest ono kilkukrotnie niższe niż w akwakulturze konwencjonalnej. Niskie zagęszczenie przekłada się na dobrostan ryb. Co ważne, w ekologicznej akwakulturze leczenie antybiotykami jest ograniczone do minimum i stosowane tylko w uzasadnionych przypadkach, a okres karencji jest znacznie wydłużony. Ryby z założenia odżywiają się naturalnie, tylko w sytuacji, gdy brakuje pożywienia można je dokarmiać ekologicznymi paszami roślinnymi, uzupełniając je paszami rybnymi, uzyskanymi w sposób przyjazny dla środowiska. Karp to skarbnica niezbędnych nienasyconych kwasów tłuszczowych. Warto jednak pamiętać, że kwasów tłuszczowych nienasyconych nie należy poddawać działaniu wysokiej temperatury. Obróbka termiczna, taka jak pieczenie czy smażenie, jest niekorzystna z punktu widzenia utraty tych wartości. **Jeżeli chcemy przyrządzić karpia „na ciepło” wybierzmy gotowanie na parze, najlepiej z dodatkiem naturalnych przeciwutleniaczy** takich jak zioła i sok z cytryny. Dodatkowo **warto zrezygnować z panierki**, która chłonie bardzo dużo tłuszczu, przez co powoduje wzrost kaloryczności potrawy.

5. Ryba po grecku

Jaką rybę wybrać do przygotowania wigilijnego dania – ryby po grecku?

Ryby charakteryzują się wysoką wartością żywieniową i odgrywają ważną rolę w naszej diecie. Trzeba jednak pamiętać, że nie wszystkie gatunki są tak samo zasobne w składniki odżywcze i godne polecenia. Niektóre mogą zawierać zanieczyszczenia i inne niebezpieczne substancje. Dlatego warto wiedzieć, które ryby kupować, a których lepiej unikać. Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) przestrzega przed zbyt częstym spożywaniem ryb o wysokim ryzyku zanieczyszczenia, czyli rekin, miecznika, marlina czy tuńczyka. Dodatkowo należy unikać regularnej konsumpcji pangii i tilapii. Są to chude ryby słodkowodne, które charakteryzują się niewielką zawartością białka i znikomymi ilościami kwasów tłuszczowych omega-3 oraz witamin. Ryb tych zdecydowanie lepiej unikać. Do naszego kraju trafiają głównie pangii z wietnamskich hodowli i tilapie z Chin, które budzą dość poważne zastrzeżenia dotyczące jakości ich mięsa (duże zagęszczenie ryb w zanieczyszczonych akwenach). Świetnym pomysłem są natomiast białe, morskie gatunki. **Najlepiej użyć do przygotowania ryby po grecku, morszczuka, miruny, soli lub dorsza.**

ślem są natomiast białe, morskie gatunki. **Najlepiej użyć do przygotowania ryby po grecku, morszczuka, miruny, soli lub dorsza.**

6. Śledzie

Śledzie pod pierzynką, śledzie z cebulką czy w śmietanie to tradycyjny element wigilijnej kolacji. Należą one do ryb morskich. Ryby morskie są bardziej tłuste, a co za tym idzie bogatsze w cenne kwasy tłuszczowe omega-3. Zawartość kwasów tłuszczowych nienasyconych zależy również od sposobu przetworzenia mięsa ryby. **Usunięcie części wody w procesie solenia (śledź) lub wędzenia (makreła) zwiększa koncentrację tłuszczu, w tym nienasyconych kwasów tłuszczowych.** Śledzie same w sobie są już tłuste, a więc aby nie podwyższać dodatkowo kaloryczności potrawy **najlepiej podawać je w postaci sałatki warzywnej (pod pierzynką), a nie w oleju czy śmietanie.**

7. Sałatka jarzynowa

Tradycyjna sałatka jarzynowa to obowiązkowa pozycja na świątecznym stole. Jest to bardzo wartościowe danie, zawierające dużą ilość warzyw oraz jajka, które są skarbnicą witamin i składników mineralnych. Jedynym mankamentem jest dodatek sporej ilości majonezu, który jest tłusty i wysoko kaloryczny. **Dobrym sposobem na obniżenie wartości energetycznej tej potrawy jest zastąpienie połowy ilości dodawanego majonezu jogurtem naturalnym, najlepiej gęstym, konsystencją przypominającym majonez.**

8. Kluski z makiem

Mak to tradycyjny dodatek do wielu świątecznych potraw – makowca, kutii czy klusek. Jest on nie tylko pyszny, ale także bardzo bogaty w składniki odżywcze, a poza tym poprawia samopoczucie. Suszone ziarenka maku zawierają niewielkie ilości alkaloidów opium. Nie należy jednak obawiać się uzależnienia od świątecznych potraw. Mak stosowany kulinarnie nie szkodzi nam w żaden sposób, może za to pomóc pozbyć się codziennego stresu. Mak zawiera około 25% białka i węglowodanów, reszta to tłuszcz, który czyni go bardzo kalorycznym (100 g ma aż 478 kcal) oraz bogatym w witaminy A, D, E i K. Ponadto zawiera również witaminę C oraz witaminy z grupy B, które odpowiedzialne są m.in. za metabolizm tłuszczów i węglowodanów oraz są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania układu nerwowego. W 100 g maku znajduje się aż 1266 mg wapnia (taka porcja pokrywa 140% dziennego zapotrzebowania organizmu na ten pierwiastek). Jest to także bardzo dobre źródło potasu, magnezu, manganu, fosforu, żelaza, cynku oraz miedzi. Tłuszcze zawarte w maku to głównie nienasycone kwasy tłuszczowe z grupy omega-6 (przede wszystkim kwas linolowy). Tymczasem w diecie człowieka bardzo ważny jest odpowiedni stosunek spożycia kwasów tłuszczowych z grupy omega-6 i omega-3. **Jeśli więc dostarczamy naszemu organizmowi duże ilości maku, powinniśmy też spożywać produkty bogate w kwasy tłuszczowe omega-3, takie jak np. ryby.** Ryba z makiem to dobre połączenie, choć niekoniecznie w jednym daniu.

9. Makowiec

Kolejną pozycją wigilijną jest makowiec. Zdecydowanie warto po niego sięgnąć ze względu na obecność wartościowego maku. Jest to ciasto wysokokaloryczne, ponieważ zawiera sporo tłuszczu oraz cukru. A może by tak w tym roku przygotować mniej kaloryczną, wegańską wersję tego ciasta? Wystarczy tylko **kilka składników zastąpić roślinnymi i ograniczyć lub całkowicie wyeliminować cukier zastę-**

pując go miodem. Mak można ugotować z mlekiem roślinnym. Dodać olej kokosowy zamiast masła oraz małą ilość miodu zamiast białego cukru.

10. Sernik

Sernik to deser, na który zawsze jest miejsce nawet po obfitej kolacji wigilijnej. Może w tym roku przygotować jego lżejszą wersję? **Polecamy skorzystać z przepisu na sernik z serków wiejskich:**

<http://www.akademiodobregosmaku.sggw.pl/sernik-z-serka-wiejskiego/>

11. Pierniczki

Pierniczki to przysmak, który zazwyczaj przygotowujemy jeszcze przed wigilią, aby poczuć atmosferę świąt. Aby nie rozpoczynać świątecznej rozpusty zbyt wcześnie warto przygotować pierniczki bez dodatku cukru np. z tego przepisu:

<http://www.akademiodobregosmaku.sggw.pl/pierniczki-last-minute/>

12. Kompot z suszu

Suszone owoce takie jak jabłka, śliwki i rodzynki, choć zawierają sporo cukrów i są dość kaloryczne, warto włączyć do swojej diety. Szczególnie w okresie jesienno-zimowym, kiedy nie ma tak dużego wyboru świeżych owoców. Trzeba jednak być świadomym, że mogą być dla nas niebezpieczne, a to za sprawą dwutlenku siarki, który ma działanie bakterio-bójcze i grzybobójcze. Dwutlenek siarki jest syntetycznym konserwantem i przeciwutleniaczem, a siarkowanie sprawia też, że suszone owoce zachowują swoją naturalną barwę. Pamiętajmy, że im suszone owoce są ładniejsze, tym najprawdopodobniej mocniej siarkowane. Jeśli sięgamy po takie owoce regularnie i spożywamy je w dużych ilościach, możemy przekroczyć dopuszczalną dawkę spożycia dwutlenku siarki. Może objawiać się to nudnościami, bólem głowy, a u osób chorych na astmę może spowodować tak zwaną astmę siarczynową i problemy z oddychaniem.

Jak zatem wybrać najlepsze suszone owoce? Przede wszystkim **zwracajmy uwagę na etykiety umieszczone na opakowaniach** i wybierajmy te bakalie, które nie mają w swoim składzie dwutlenku siarki oznaczonego symbolem E-2020. Możemy również wybierać owoce suszone pochodzące z ekologicznej produkcji, podczas której stosowanie tego dodatku jest zabronione.

Źródło: www.akademiodobregosmaku.sggw.pl

Porejestrowe Doświadczalnictwo Odmianowe

Krajowy Zespół Koordynacyjny V Kadencji

W dniach 23-24 listopada 2023 roku w Sulejowie, w województwie łódzkim, odbyło się V posiedzenie członków Krajowego Zespołu Koordynacyjnego Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego (KZK PDO) V kadencji (2019-2023).

Krajowy Zespół PDO jest organem opiniodawczym i doradczym Dyrektora Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych w sprawach realizacji Porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego i rekomendacji odmian.

Krajowy Zespół PDO jest organem opiniodawczym i doradczym Dyrektora Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych w sprawach realizacji Porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego i rekomendacji odmian.

W posiedzeniu wzięło udział ponad 90 osób. Poza członkami Krajowego Zespołu PDO w posiedzeniu uczestniczyli: Andrzej Górczyński - członek Zarządu Województwa Łódzkiego, Pani Nina Dobrzyńska i Dorota Urbanowska - Dyrektor i Naczelnik jednego z wydziałów Departamentu Hodowli i Ochrony Roślin MRiRW, Janusz Ciesielski - Dyrektor Oddziału Terenowego w Łodzi Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, Wojciech Frątczak - Dyrektor Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Woj. Łódzkiego, Beata Gregorczyk-Rzewu-

ska - p.o. Dyrektora Biura Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego, Mariusz Chałubek - Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Łodzi, Wojciech Błaszczak - Prezes Hodowli Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR, a także przewodniczący Wojewódzkich Zespołów PDO, dyrektorzy Stacji Doświadczalnych Oceny Odmian z całego kraju, członkowie Łódzkiego Zespołu PDO oraz dyrekcja i pracownicy Centrali COBORU.

Posiedzenie otworzyli Pan Jacek Rajewski - przewodniczący KZK PDO, Profesor Henryk Bujak - Dyrektor COBORU oraz Pani Nina Dobrzyńska - Dyrektor Departamentu Hodowli i Ochrony Roślin MRiRW, która podkreśliła znaczenie PDO dla naszego rolnictwa oraz życzyła zebranym owocnych obrad. Andrzej Górczyński i Janusz Ciesielski z ramienia władz województwa łódzkiego wręczyli pamiątkowe obrazy profesorom: Henrykowi Bujakowi i Edwardowi Gackowi - obecnemu i byłemu Dyrektorowi COBORU oraz Przemysławowi Majchrowskiemu - Dyrektorowi SDOO w Sulejowie, w podziękowaniu za realizację PDO na terenie województwa łódzkiego.

Przechodząc do części merytorycznej posiedzenia Prof. dr hab. H. Bujak przedstawił aktualne wyzwania stojące przed doświadczalnictwem odmianowym, a dr inż. P. Majchrowski, Dyrektor SDOO w Sulejowie (bezpośredni organizator spotkania), obecny stan realizacji PDO w województwie łódzkim.

W części sprawozdawczej podsumowano realizację programu PDO w roku 2023 na szczeblu centralnym oraz wytyczono główne zamierzenia na przyszłość. Sprawozdania z realizacji PDO w poszczególnych województwach oraz wyzwania i problemy stojące przed dalszym prowadzeniem PDO przedstawili również dyrektorzy SDOO.

W drugim dniu spotkania dokończono część sprawozdawczą dyrektorów SDOO, a w części problemowej przedstawiono informację dotyczącą projektu programu „Demonstracje z zakresu produkcji i wykorzystania krajowych źródeł białka roślinnego na cele

paszowe” zgłoszonego do realizacji w 2024-2025 r. - w ramach PROW 2014-2020 w zakresie produkcji i wykorzystania krajowych źródeł białka na cele paszowe oraz koncepcję innowacyjnego porejestrowego doświadczenia odmianowego dla potrzeb rolnictwa ekologicznego, a także znaczenie doboru odmian roślin w Integrowanej Produkcji Roślin.

Na zakończenie posiedzenia Krajowy Zespół PDO przyjął osiem wniosków dotyczących m.in. konieczności przedłużenia o rok kadencji wojewódzkich zespołów PDO i Krajowego Zespołu Koordynacyjnego PDO, zwiększenia udziału rolników w pracach wojewódzkich zespołów PDO, podjęcia działań w celu zwiększenia liczby punktów doświadczalnych w wo-

jewództwie mazowieckim i warmińsko-mazurskim, rozwoju ekologicznego doświadczenia odmianowego, zwiększenia współpracy z branżowymi organizacjami producentów roślin, szerszego rozpowszechnienia wyników doświadczeń PDO i LOZ zwłaszcza poprzez Internet i w mediach społecznościowych, a także podjęcia działań mające na celu zwiększenie wsparcia finansowego na prowadzenia PDO, zarówno budżetowego jak i od partnerów ustawowych.

Spotkanie odbyło się w Hotelu Podklasztorze, który jest częścią zespołu opactwa cysterskiego w Sulejowie, jednego z najlepiej zachowanych zespołów cysterskich w Europie, który jest zabytkiem klasy „0” i pomnikiem historii. Uczestnicy spotkania mogli zwiedzić klasztorną bazylikę romańską pw. NMP i św. Tomasza Becketa (Kantuaryjskiego) z Canterbury oraz muzeum w zachowanym kapitułarzu, a także uczestniczyć w pokazie walk rycerskich.

Dziękujemy wszystkim organizatorom Piątego posiedzenia V kadencji KZK PDO w Sulejowie, zwłaszcza kierownikowi i pracownikom SDOO w Sulejowie.

*Centralny Ośrodek Badania
Odmian Roślin Uprawnych*

**Niech magiczna moc wigilijnego wieczoru
przyniesie spokój i radość.
Niech każda chwila świąt Bożego Narodzenia
żyje własnym pięknem,
a Nowy Rok obdaruje pomysłowością i szczęściem.
Najpiękniejszych Świąt Bożego Narodzenia**

W imieniu swoim i pracowników
 życzy Dyrektor SDOO w Sulejowie
 Przemysław Majchrowski

Stacja
Doświadczalna
Oceny Odmian
w Sulejowie

Szkody łowieckie

- problem rolników cz. 1

Szkody łowieckie to ciągle powracający problem. Rolnicy skarżą się na postępowanie kół łowieckich w sprawie likwidacji szkód. Zatem ważne, aby rolnicy wiedzieli jakie mają prawa i jak powinni postępować w przypadku wystąpienia szkody łowieckiej.

I. Akty prawne regulujące problematykę szkód łowieckich:

1. Ustawa z dnia 13 października 1995r. (t.j. Dz.U. z 2023r. poz.1082)

Art. 46 – 50.

2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z 16 kwietnia 2019r. (Dz.U. z 2019r. poz.776)

Co określa rozporządzenie:

Rozporządzenie określa:

1. sposób i terminy zgłaszania szkód łowieckich;
2. sposób powiadamiania o terminach dokonania oględzin i szacowania ostatecznego szkód łowieckich;
3. szczegółowy sposób dokonywania oględzin i szacowania ostatecznego szkód łowieckich;
4. szczegółowy sposobu ustalania wysokości i wypłaty odszkodowania za szkody łowieckie;
5. wzory protokołów oględzin i szacowania ostatecznego.

II. Pojęcie szkody łowieckiej. Definicja.

Szkody łowieckie to zniszczenia w uprawach i płodach rolnych spowodowane przez dziki, łosie, jelenie, danielę i samy lub zniszczenia powstałe przy wykonywaniu polowania.

Szkodą łowiecką jest także szkoda w uprawie rolnej wyrządzona przed zasiewem, związana z ponownym wykonaniem czynności agrotechnicznych przygotowujących grunt o zasiewu (Uchwała Sądu Najwyższego z 19 maja 2015r. sygn.akt III CZP 114/14)

Co należy rozumieć pod pojęciem uprawa rolna. Otóż przepisy o szacowaniu szkód nie definiują pojęcia „uprawa rolna”.

Pojęcie uprawy rolnej zostało zdefiniowane w Uchwale Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2007r. sygn. kt III CZP 67/07 i jest nią, w rozumieniu art.46 ust.1 pkt1 ustawy Prawo łowieckie, **każda uprawa prowadzona na gruncie rolnym.**

Co rozumiemy pod pojęciem płodów rolnych.

Płody rolne to naturalne biologicznie produkty przyrody ożywionej, mające swe źródło witalne w glebie, skąd czerpią zasoby potrzebne do rozwoju. (bulwy, korzenie, kłącza, kwiatostany, owoce, ziarno)

Płody rolne zbierane z pól mogą być wykorzystywane do konsumpcji, przemysłu lub na pasze.

III. Tryb postępowania.

Rolnik stwierdza, że w uprawie powstała szkoda łowiecka. Jakie kroki powinien zatem podjąć by uzyskać odszkodowanie.

1. Kto ma prawo do odszkodowania w przypadku szkody łowieckiej?

Zgodnie z §2 rozporządzenia **do odszkodowania ma prawo rolnik, który jest właścicielem gruntów lub ich posiadaczem (np. dzierżawcą), na których powstała szkoda.**

2. Zgłoszenie szkody.

Zgłoszenie szkody następuje poprzez złożenie wniosku o szacowanie szkód w tym o ustalenie

wysokości odszkodowania, w postaci papierowej lub elektronicznej.

Właściciel albo posiadacz gruntów rolnych, na których powstała szkoda, **składa wnioski o szacowanie szkód w tym ustalenie wysokości odszkodowania do dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego.**

Termin złożenia wniosku czyli zgłoszenia szkody:

Wniosek należy złożyć:

- 1) w terminie 3 dni o dnia jej stwierdzenia - zasada
- 2) w przypadku szkody wyrządzonej przez dziki na łąkach i pastwiskach:

- **poza okresem wegetacyjnym** – w terminie umożliwiającym szacowanie szkody przed doprowadzeniem uszkodzonego obszaru do stanu pierwotnego przed rozpoczęciem wegetacji

- **w okresie wegetacyjnym** – w terminie 3 dni od jej stwierdzenia

Co musi zawierać wniosek o szacowanie szkody?

1. Imię i nazwisko albo nazwę gospodarstwa, które poniosło straty
2. adres miejsca zamieszkania albo siedzibę
3. numer telefonu właściciela albo posiadacza gruntów rolnych
4. wskazanie miejsca wystąpienia szkody
5. wskazanie rodzaju uszkodzonej uprawy lub płodu rolnego

3. Szacowanie szkody (art.46 ust.6 ustawy)

Szacowanie szkody składa się z:

- 1) oględzin
- 2) szacowania ostatecznego

Uwaga! W przypadku szkód wyrządzonych w płodach rolnych, szkód wyrządzonych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz szkód w uprawach, jeżeli szkoda powstała i została zgłoszona bezpośrednio przed sprzętem lub w jego trakcie, dokonuje się wyłącznie szacowania ostatecznego (art. 46 ust. 7.pr.łow.).

Z przytoczonych wyżej przepisów wynika, że szacowanie szkody składa się zarówno z oględzin, jak i szacowania ostatecznego.

Wyjątek, gdy można zrezygnować z oględzin dotyczy przypadku, kiedy szkoda powstała i została zgłoszona bezpośrednio przed sprzętem uszkodzonej uprawy lub w jego trakcie.

4. Kto dokonuje szacowania szkód łowieckich?

Szacowania szkód łowieckich, a także ustalania wysokości odszkodowania dokonuje zespół składający się z:

- 1) przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego;
- 2) przedstawiciela dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego;
- 3) właściciela albo posiadacza gruntów rolnych, na terenie których wystąpiła szkoda.

Przy czym należy pamiętać, że niestawiennictwo właściciela albo posiadacza gruntów rolnych lub przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego nie

wstrzymuje dokonania szacowania szkód. Oczywiście poszkodowany rolnik może ustanowić swojego pełnomocnika, który będzie go reprezentował w trakcie oględzin czy przy szacowaniu szkody.

5. Oględziny i w jakim terminie się ich dokonuje?

Zgodnie z art. 46a ust.2 ustawy prawo łowieckie, **ogłędzin** dokonuje się niezwłocznie, **nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku o szacowanie szkody (zgłoszenie szkody).**

O terminie dokonania oględzin, dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia właściciela albo posiadacza gruntów rolnych oraz wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody, **nie później niż przed upływem 3 dni od dnia otrzymania wniosku o szacowanie szkody.** Zawiadomienie dokonywane jest pisemnie za pośrednictwem poczty elektronicznej lub przez krótkie wiadomości (SMS). – par.2.2 rozporządzenia

5.1. Co się ustala podczas oględzin – dane podlegające ustaleniu podczas oględzin:

- 1) gatunek zwierzęcy, która wyrządziła szkodę;
- 2) rodzaj, stan i jakość uprawy wraz z uzasadnieniem oceny stanu i jakości uprawy

Stan uprawy ustala się w 5-stopniowej skali, rosnąco od 1 do 5, gdzie 1 to stan bardzo zły, 2 to stan zły, 3 to stan średni, 4 to stan dobry, a 5 to stan bardzo dobry. Uzasadniając ocenę stanu uprawy, bierze się pod uwagę wykonanie zabiegów agrotechnicznych oraz anomalie rozwojowe spowodowane przez czynniki niezależne od poszkodowanego, w szczególności warunki atmosferyczne.

Jakość uprawy ustala się w 5-stopniowej skali, rosnąco od 1 do 5, gdzie 1 to jakość bardzo zła, 2 to jakość zła, 3 to jakość średnia, 4 to jakość dobra, a 5 to jakość bardzo dobra. Uzasadniając ocenę jakości uprawy, bierze się pod uwagę potencjalne możliwości plonowania ustalone na podstawie danej fazy rozwoju roślin oraz z uwzględnieniem warunków środowiskowych i klimatycznych w danym sezonie wegetacyjnym);

3) obszar całej uprawy (ha);

4) szacunkowy obszar uprawy, która została uszkodzona (ha);

5) szacunkowy procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze (%)

5.2. Protokół oględzin.

Niezwłocznie po zakończeniu oględzin dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego sporządza **protokół oględzin, który zawiera:**

- 1) imiona i nazwiska osób biorących udział w oględzinach;
- 2) datę sporządzenia protokołu oraz datę dokonania oględzin;
- 3) dane podlegające ustaleniu podczas oględzin,
- 4) **szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy - obowiązkowo**
- 5) czytelne podpisy osób biorących udział w oględzinach.

Jak wskazał Wojewódzki Sąd Administracyjny w Łodzi w wyroku z 13 maja 2022 r., II SAB/Łd 29/22 (LEX nr

3356809), oględziny należy traktować jako wstępne szacowanie szkód łowieckich, w trakcie których bada się stopień zniszczenia upraw, a także weryfikowane są informacje o gatunku zwierzyny, która zdevastowała teren.

5.3. Zastrzeżenia do protokołu.

Członkowie zespołu, którzy dokonują oględzin mają prawo wnieść **zastrzeżenia do protokołu wraz z uzasadnieniem**. W protokole umieszcza się informację o braku zastrzeżeń albo o wniesionych zastrzeżeniach. Protokół sporządza się w 3 egzemplarzach, po jednym dla każdego członka zespołu (w tym dla poszkodowanego rolnika).

5.4. Odwołanie od protokołu oględzin.

Właścicielowi albo posiadaczowi gruntów rolnych, na terenie których wystąpiła szkoda, oraz dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego przysługuje odwołanie do nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkody. Odwołanie wnosi się w terminie 7 dni od dnia podpisania protokołu.

Ważne! Protokół powinien mieć pouczenie o możliwości wniesienia odwołania.

Nieobecność rolnika w trakcie oględzin nie zwalnia dzierżawcy/ zarządcy obwodu łowieckiego z doręczenia protokołu oględzin poszkodowanemu rolnikowi.

Terminy do wniesienia zastrzeżeń czy do wniesienia odwołania biegną od daty doręczenia.

6. Szacowanie ostateczne szkód łowieckich, kiedy się go dokonuje?

Kolejnym etapem jest szacowanie ostateczne.

Szacowania ostateczne dokonuje się:

1) najpóźniej w dzień sprzętu, przed dokonaniem sprzętu uszkodzonej uprawy,

2) w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 7 ustawy tj: przypadku szkód wyrządzonych w płodach rolnych, szkód wyrządzonych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz szkód w uprawach, jeżeli szkoda powstała i została zgłoszona bezpośrednio przed sprzętem lub w jego trakcie, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku.

Ustawodawca nałożył na poszkodowanych rolników **obowiązek poinformowania o terminie planowanego sprzętu uszkodzonej uprawy dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego, w formie pisemnej, w terminie 7 dni przed zamierzonym sprzętem.**

O terminie dokonania **szacowania ostatecznego szkody** dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia:

1) poszkodowanego rolnika oraz

2) wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody.

6.1. Termin zawiadomienia:

Dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia o terminie ostatecznego szacowania szkody:

1) nie później niż przed upływem 3 dni od dnia otrzymania powiadomienia o terminie planowanego sprzętu,

2) w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 7 ustawy tj: przypadku szkód wyrządzonych w płodach rolnych, szkód wyrządzonych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz szkód w uprawach, jeżeli szkoda powstała i została zgłoszona bezpośrednio przed sprzętem lub w jego trakcie, w terminie 3 dni od dnia otrzymania wniosku,

6.2. Co podlega ustaleniu podczas szacowania ostatecznego

Podczas szacowania ostatecznego ustala się:

1) **gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę;**

2) **rodzaj, stan i jakość uprawy lub płodu rolnego wraz z uzasadnieniem oceny stanu i jakości uprawy/płodu rolnego;**

Stan uprawy ustala się w 5-stopniowej skali, rosnąco od 1 do 5, gdzie 1 to stan bardzo zły, 2 to stan zły, 3 to stan śred-

Forum Rad Powiatowych IRWL - szkody łowieckie

ni, 4 to stan dobry, a 5 to stan bardzo dobry. Uzasadniając ocenę stanu uprawy, bierze się pod uwagę wykonanie zabiegów agrotechnicznych oraz anomalie rozwojowe spowodowane przez czynniki niezależne od poszkodowanego, w szczególności warunki atmosferyczne.

Jakość uprawy ustala się w 5-stopniowej skali, rosnąco od 1 do 5, gdzie 1 to jakość bardzo zła, 2 to jakość zła, 3 to jakość średnia, 4 to jakość dobra, a 5 to jakość bardzo dobra. Uzasadniając ocenę jakości uprawy, bierze się pod uwagę potencjalne możliwości plonowania ustalone na podstawie danej fazy rozwoju roślin oraz z uwzględnieniem warunków środowiskowych i klimatycznych w danym sezonie wegetacyjnym);

Jakość płodu rolnego ustala się w 5-stopniowej skali rosnąco od 1 do 5, gdzie 1 to jakość bardzo zła, 2 to jakość zła, 3 to jakość średnia, 4 to jakość dobra, a 5 to jakość bardzo dobra, w oparciu o cechy zewnętrzne, w szczególności wielkość, barwę, kształt i zapach oraz stan fitosanitarny, w szczególności występowanie śladów żerowania szkodników owadzych.

4) obszar całej uprawy (ha) lub szacunkową masę zgromadzonego płodu rolnego (dt);

5) obszar uprawy, która została uszkodzona (ha), lub szacunkową masę uszkodzonego płodu rolnego (dt);

Obszar uszkodzonej uprawy- ustala się przez pomiar uszkodzonych rejonów uprawy i następnie wyliczenie sumy ich pól powierzchni. Do wykonania pomiarów i szkiców uszkodzonej uprawy wykorzystuje się: pomiary taśmą mierniczą, kołem pomiarowym dalmierzem laserowym, przy wykorzystaniu danych zawartych w systemach informacji przestrzennej (GIS) na podstawie zdjęć wykonanych z bezałogowych statków powietrznych (dronów).

Rozmiar szkody – to powierzchnia zredukowana pomnożona przez plon z 1 ha.

6) procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze (%) – powierzchnia zredukowana.

Powierzchnię zredukowaną ustala się mnożąc obszar uprawy, która uległa uszkodzeniu przez procent jej zniszczenia.

7) plon z 1 ha (dt);

Plon z 1 ha ustala się na podstawie polowych prób wydajności przeprowadzanych w nieuszkodzonych częściach uprawy.

Jeżeli nie można określić plonowania na podstawie polowych prób wydajności, plon z 1 ha ustala się na podstawie średniej wartości plonowania z regionu powstania szkody w oparciu o dane uzyskane w wojewódzkim ośrodku doradztwa rolniczego lub jednostce naukowej prowadzącej badania w tym zakresie z uwzględnieniem stanu i jakości uprawy.

Rozmiar szkody – ustaloną powierzchnię zredukowaną mnoży się przez plon z 1 ha.

Ustalony rozmiar szkody mnoży się przez wartość danego płodu rolnego wyrażoną przez cenę jego skupu w regionie powstania szkody jeżeli skup nie jest pro-

wadzony przez jego cenę rynkową z dnia ostatecznego szacowania szkody.

8) wysokość odszkodowania.

Wysokość odszkodowania za szkody w uprawach ustala się, mnożąc obszar uprawy, która została uszkodzona przez procent jej zniszczenia (powierzchnia zredukowana).

Uwaga! Wysokość odszkodowania za szkody wyrządzone przez dziki na łąkach i pastwiskach ustala się na podstawie wartości rynkowej utraconego plonu, odpowiednio siana lub masy zielonej, w danym sezonie wegetacyjnym. Odszkodowanie obejmuje także koszty doprowadzenia uszkodzonego obszaru do stanu pierwotnego. Koszty te wylicza się na podstawie aktualnych cen prac agrotechnicznych oraz wartości rynkowej nasion niezbędnych do wysiania.

Wysokość odszkodowania za szkody w płodach rolnych ustala się mnożąc szacunkową masę uszkodzonego płodu rolnego przez jego cenę skupu w regionie powstania szkody, a jeżeli skup nie jest prowadzony – przez wartość wyrażoną przez jego cenę rynkową z dnia ostatecznego szacowania szkody w regionie jej powstania, z uwzględnieniem stanu i jakości płodu rolnego.

6.4. Protokół szacowania ostatecznego

Niezwłocznie po zakończeniu szacowania ostatecznego dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego sporządza protokół, który zawiera w szczególności:

1) imiona i nazwiska osób biorących udział w szacowaniu ostatecznym;

2) datę sporządzenia protokołu oraz datę dokonania szacowania ostatecznego;

3) dane podlegające ustaleniu podczas szacowania ostatecznego,

4) szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy (pola); - obowiązkowy załącznik

5) czytelne podpisy osób biorących udział w szacowaniu ostatecznym.

Ważne! Protokół powinien zawierać pouczenie o możliwości wniesienia odwołania.

Członkowie zespołu szacującego szkodę, mają prawo wnieść zastrzeżenia do protokołu wraz z uzasadnieniem. W protokole umieszcza się informację o braku zastrzeżeń albo o wniesionych zastrzeżeniach. Protokół sporządza się w 3 egzemplarzach, po jednym dla każdego członka zespołu (w tym dla poszkodowanego rolnika).

Wyплаты odszkodowania dokonuje dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego w terminie 30 dni od dnia sporządzenia protokołu z szacowania ostatecznego, od którego nie wniesiono odwołania.

Lilla Perka-Widerska

radca prawny

Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego

*Artykuł powstał w oparciu o materiały szkoleniowe

Ośrodka Rozwojowo-Wdrożeniowego

Lasów Państwowych w Bedoniu

Gleba to najważniejsze narzędzie pracy rolnika

Płodozmian, sprzęt rolniczy, nawożenie, środki ochrony roślin działają na sferę biologiczną gleby. Gleba reaguje na wszystkie czynniki środowiskowe, które mogą oddziaływać korzystnie na rozwój jej żyzności lub przeciwnie, działać szkodliwie na jej funkcjonowanie. Jednocześnie proces tworzenia i regeneracji gleby jest na tyle długotrwały, że wybory dokonane przez rolnika i jego działania wpływają nie tylko na obecny stan gleby, ale też na możliwość gospodarowania na danym terenie przez następne pokolenie rolników.

Zagrożenia dla gleby

Gleba jest wytworem złożonego procesu, zwane go procesem glebotwórczym, na który składają się oddziaływania klimatu, położenia w rzeźbie terenu i przede wszystkim organizmów roślinnych i zwierzęcych. Proces ten jest powolny i przebiega z szybkością 1 cm wytworzonej gleby na 100–400 lat. Z tego względu glebę uważa się za zasób w praktyce nieodnawialny i powinna ona podlegać szczególnej ochronie. Gleby, obok przebiegającego bardzo powoli, ale stale procesu tworzenia, podlegają równocześnie procesom degradacji, które niekiedy mogą przebiegać bardzo szybko. Wyróżnia się procesy degradacji fizycznej, chemicznej i biologicznej gleb.

Degradacja fizyczna polega na stracie określonej masy gleby w wyniku procesów erozji wodnej i wietrznej oraz na pogorszeniu właściwości powietrznowodnych gleby. Szczególnie groźna, bo nieodwracalna jest strata masy gleby. Uważa się, że strata masy gleby

w ilości 1 tony z ha na rok, w wyniku procesów erozyjnych, może w ciągu 50–100 lat doprowadzić do całkowitej jej degradacji. Degradacja chemiczna polega na stratach składników pokarmowych roślin, nagromadzeniu się substancji szkodliwych oraz na zakwaszaniu i zasalaniu gleby. Degradacja biologiczna obejmuje procesy zmniejszania się zawartości substancji organicznej oraz niekorzystne zmiany w składzie ilościowym i jakościowym mikroorganizmów glebowych.

Wszystkie opisane procesy degradacji prowadzą do zmniejszania się żyzności gleby, to znaczy jej zdolności do wydawania dużych plonów o pożądanych cechach jakościowych. Zmniejsza się również wówczas środowiskowa rola gleby, polegająca na magazynowaniu wody i składników mineralnych oraz na zapobieganiu negatywnym skutkom nagromadzenia substancji szkodliwych dla roślin, zwierząt i ludzi. Ochrona gleby jest szczególnym obowiązkiem rolnika, dla którego stanowi ona warsztat pracy i podstawę utrzymania.

Jak można chronić glebę?

Dla człowieka najważniejszą rolą jaką pełni gleba jest zabezpieczenie potrzeb żywnościowych. Aby gleba mogła spełniać swoją rolę, powinna być żyzna, żywa i zdrowa. Dzisiejsze rolnictwo stoi przed wieloma wyzwaniami: musi produkować coraz więcej żywności, na niezmiennych arealach. Z tego powodu konieczna jest odpowiednia ochrona gleb - dla obecnych i przyszłych pokoleń. Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin działa na rzecz zwiększenia świadomości nt. ochrony gleb

i ich roli w zapewnieniu odpowiedniego spływu wód, ochrony przed powodzią i suszami, stabilności ekosystemu. Prowadzimy działania edukacyjne i informacyjne dotyczące dobrych praktyk rolniczych, posiadania sprawnego zaplecza technicznego oraz właściwego postępowania na wszystkich etapach prac związanych ze stosowaniem środków ochrony roślin. Naszym celem jest przekazanie wiedzy, jak stosować środki ochrony roślin, aby nie stanowiły one zagrożenia dla środowiska naturalnego i ludzi. Stale mamy na uwadze fakt, że rolnictwo zależy od stanu gleb, a jakość gleb zależy od świadomości i działalności rolników.

Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin i Europejskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin prowadzą wspólnie z Instytutem Ogrodnictwa w Skierniewicach ogólnoeuropejski program TOPPS (Train Operators to Promote Practices & Sustainability, czyli szkolenie operatorów opryskiwaczy w celu upowszechniania dobrych praktyk w ramach rolnictwa zrównoważonego). Celem tej inicjatywy jest promowanie dobrych praktyk i podjęcie działań na rzecz ograniczenia ryzyka powstawania zanieczyszczeń wód i gleby nieprawidłowo stosowanymi środkami ochrony roślin. Więcej informacji o ochronie gleb podczas pracy ze środkami ochrony roślin można znaleźć na platformie Akademia PSOR.

ŚWIEŻE I ZDROWE BO ZE ZJAZDOWEJ

Ubieranie choinki, mal. W. Boratyński, pocztówka z 1938 r., ze zbiorów Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej

Podłażnik, pająk, świąty i wigilijne wróżby,,,

Na wsi popularne były w dzień wigilijny wróżby związane z magią urodzaju. Szeroko rozpowszechnionym zwyczajem było kładzenie kawałka opłatka pod każdą miskę z potrawą wigilijną. Jeśli opłatek się przykleił do dna naczynia, oznaczało to urodzaj tej rośliny, z której przygotowana była potrawa. Domownicy każdej potrawy musieli spróbować, gdyż wierzono, że ilu potraw się nie spróbuje, tyle przyjemności ominie człowieka w ciągu następnego roku. Zjedzenie każdej z potraw miało z kolei zapewnić urodzaj danej rośliny w przyszłym roku.

O urodzajach w przyszłym roku wnioskowano także po wigilijnej pogodzie. Obserwowano po wieczery niebo – jeśli było rozgwieżdżone, to zapowiadało rok piękny i urodzajny, pochmurne niebo wróżyło słoty. Z tą wróżbą związane jest przysłowie: „Noc wigilijna jasna, to stodoła ciasna”.

Panieńskie wróżby

W Wigilię praktykowano również wiele wróżb o charakterze osobistym. Dziewczęta ciekawe swej matrymonialnej przyszłości szukały wszelkich znaków, by poznać, co je czeka i czy szybko wyjdą za mąż. Panieńskie wróżby wigilijne były podobne do andrzejkowych – nasłuchiowano szczekania psa, liczono kółki w płocie, a parzysta ich liczba oznaczała zamążpójście, wyciągano źdźbła siana spod obrusa i sprawdzano kolory. Źdźbło zielone zapowiadało małżeństwo, żółte – staropanieństwo, brązowe – czekanie. Po kolacji wyciągano powrosła z przyniesionego snopka i obwi-

zywano nimi drzewka owocowe, aby rodziły, rzucano także pasma słomy wysoko pod sufit, aby zboże rosło wysokie.

Kolorowe opłatki dla zwierząt gospodarskich

Tradycją na wsi było, że po kolacji wigilijnej, gospodarze często z dziećmi szli do zagrody i dawali po kawałku kolorowego opłatka wszystkim zwierzętom. Nasi przodkowie wierzyli, że takie zachowanie ochroni zwierzęta domowe przed chorobami. Wskazane było, żeby krowom opłatek dawała kobieta, ponieważ wtedy będą się darzyć i dawać dużo mleka, natomiast innym zwierzętom gospodarz, aby były silne i zdrowe. Opłatek miał chronić zwierzęta również i od czarów. Dziś w miastach zwyczaj dzielenia się opłatkiem z domowymi pupilami staje się bardziej popularny niż na wsiach. Tradycja ta jest nadal kultywowana. Mówiąc o zwierzętach, nie sposób pominąć powtarzanego do dziś wierzania, że o północy w Wigilię mówią ludzkim głosem.

Niestety rozmowy zwierząt może tylko usłyszeć człowiek bezgrzeszny i niewinny, dlatego niewielu mogło doświadczyć tego cudu.

Świąteczne dekoracje

Zanim pojawiła się choinka, świąteczną dekoracją był **podłażnik (podłażniczka) i pająk**, które wieszano pod sufitem. Zielone drzewka jeszcze w kulturze przedchrześcijańskiej były uważane za symbol życia i płodności. Podłażnik to wierzchołek lub gałąź drzewka iglastego zawieszany w izbie bezpośrednio nad stołem wigilijnym lub w świętym kącie. Inną, lecz równie popularną ozdobą bożonarodzeniową były aniołki i pająki ze słomy. Pająki przygotowywane były przez gospodynie oraz dziewczęta i wisiały w domu przez cały rok, aż do ich zniszczenia. Robiono je ze słomy i kolorowej bibuły lub papieru.

Wilijki

Unikatowymi, wyłącznie polskimi ozdobami były ozdoby z opłatka tak zwane „świąty” lub „wilijki”. Z opłatka wycinano wzory, a następnie sklejało je śliną w przestrzenne kompozycje – gwiazdy, rozety, kule. Te pojedyncze formy z kruchego opłatka często łączono w misternie konstrukcje. Najbardziej klasyczne dekoracje były w kształcie kuli i miały przypominać, że Dzieciątko narodziło się w Betlejem i jest królem całego świata, stąd te ozdoby nazwano „świątami”. Symboliczne znaczenie kuli, jako znaku wieczności i porządku w kosmosie zostało później przeniesione na bombki. Zwyczaj robienia ozdób z opłatka znany był najpierw w zamożnych dworach szlacheckich, a stamtąd trafił pod chłopskie strzechy i w XIX wieku bardzo się rozpowszechnił. Według wierzeń naszych przadków miały chronić dom przed chorobami i nieszczęściem oraz zapewnić dostatek i pomyślność.

Źródło: www.gov.pl/web/kultura

Łódzki Rynek Hurtowy Zjazdowa S.A.

ul. Budy 4 91-610 Łódź tel.: 42 650 87 02 marketing@zjazdowa.com.pl

Chcesz mieć zdrowe, dorodne plony?

Czas sięgnąć po nasze nawozy!

MINERALNE WAPNO NAWOZOWE

ZAWIERAJĄCE MAGNEZ

INDUSTRIA
Świątokrzyska Grupa Przemysłowa

Świątokrzyska Grupa Przemysłowa
INDUSTRIA S.A.
ul. Na Ługach 7, 25-803 Kielce

Biuro Zarządu i adres do korespondencji:
ul. Sandomierska 105, 25-324 Kielce

Kontakt w sprawie nawozów:
nawozy@sksmkielce.pl
+48 724 660 021
+48 501 557 215

www.industria.eu